

15.09.23
Укр.літ

Клас: 9-А,Б
Вч.: Харенко Ю.А.

**РМ. Усний твір на одну із тем:
«Моральні норми і щирі почуття, відображені в
родинно-побутових піснях українців»,
«Українські балади – перлини
усної народної творчості»**

Пригадаймо!

- Які типи мовлення вам відомі?
- Які стилі мовлення ви знаєте?
- У якій галузі використовується той чи інший стиль мовлення?
- У якому стилі краще писати твір на морально-етичну тему?

Типи мовлення

Типи мовлення	Основна функція	Смислові відношення (виражаються реченнями)	Будова висловлювання
Розповідь	Повідомлення про події	Часові	Експозиція, зав'язка, кульмінація, розв'язка
Опис	Словесне зображення предмета	Просторові	Певна послідовність загальних і часткових ознак, що визначають предмет
Роздум (міркування)	Доведення або пояснення певної думки, факту	Причинно-наслідкові	Теза, аргументи, висновки

Стилi мовлення

Стилi мовлення	Сфера застосування
Розмовний	Побут, сiмейнi, повсякденне життя
Науковий	Наука, технiка, освiта
Офiцiйно-дiловий	Офiцiйнi вiдносини
Публiцистичний	Суспiльне життя
Художнiй	Мистецтво слова (фольклор, художня лiтература)
Релiгiйний (конфесiйний)	Церква, релiгiя

Бесіда

1. Що відомо вам про українські пісні та балади?
2. Назвіть основні мотиви балад та пісень.
3. Які проблеми, як правило, порушуються у баладах.
4. Поміркуйте, чим особливі балади та їх значення й роль для українського народу.
5. Чи є балади перлинами української народної творчості?

Словникова робота

Мораль — система норм, принципів, поглядів і уявлень, що регулюють поведінку людей у ставленні один до одного та до суспільства.

Будова твору-роздуму

I. Вступ, що містить тезу

II. Аргументи.

1. доказ на підтвердження або спростування тези;
2. доказ (або приклад)
3. доказ (або приклад).....;

III. Висновки.

Особливості твору-роздуму на морально-етичну тему

1. Робота над твором-роздумом на морально-етичну тему передбачає з'ясування проблем, що стосуються життя нашої держави.

2. Композиція тексту-роздуму має такі обов'язкові компоненти, як **теза (основна думка), докази (аргументи), приклади із життя, висновок.**

Теза, як правило, міститься на початку висловлювання, проте іноді перед нею ще буває невеликий вступ.

3. Характерним для творів-роздумів є вживання вставних слів (*на мою думку, по-моєму, наприклад, скажімо*) і речень (*Я вважаю, що ...; Я думаю, що ...*), що служать засобами зв'язку між реченнями та абзацами.

4. Змістовність і переконливість складеного твору-роздуму залежить від уміння дібрати, осмислити найцікавішу інформацію.

Послідовність роботи

Написання роботи треба розпочати з осмислення запропонованої вчителем (або самостійно вибраної) теми та визначення меж теми. Потрібно з'ясувати, що саме треба сказати чи написати, щоб розкрити тему, що для розкриття теми є найважливішим, що менш важливим, але все ж бажаним, від чого слід відмовитися через несуттєвість чи неактуальність.

Після цього обміркувати головну думку майбутнього твору — висновок, який має впливати з усього сказаного чи написаного.

Наступний етап — це добір відповідного фактичного матеріалу та його систематизація. Джерелом фактів для розкриття теми може служити досвід автора майбутнього твору, інформація, одержана ним від учасників або свідків певних подій, статистичні дані з довідників, підручників, періодики. Авторіві не слід нехтувати також власною уявою.

Систематизувати ретельно зібраний фактичний матеріал найкраще у вигляді плану твору.

Після складання плану переходимо до наступного етапу — створення тексту.

Вимоги до твору:

- чітке формулювання тези;
- добір чітких і вичерпних аргументів на її підтвердження або спростування;
- логічність і послідовність викладу думок;
- точність висновків.

Важливе завдання — добір виражальних засобів мови (слів, граматичних форм, синтаксичних конструкцій), що відповідають вимогам вибраного стилю.

Завдання

Скласти усний твір-роздум на одну із

**ТЕМ: «Моральні норми і щирі почуття,
відображені в родинно-побутових піснях
українців»,**

**«Українські балади – перлини
усної народної творчості»**

Приклад твору

Із давніх-давен люди зберігають усні твори, і як реліквію передають їх з покоління в покоління.

Балади – яскраві зразки фольклору. Вони були джерелом художньої літератури, із якого черпали свої мотиви і настрої Т. Шевченко, І. Франко та інші відомі митці. Українські балади відображають світобачення й уявлення різних поколінь, їх зв'язок із природою та оточуючими людьми. Мотиви балад були різні, зокрема: смерть козака на війні, зрада і помста, почуття дівчини, туга за рідними. Також часто трапляються казкові мотиви, народні ідеали честі, ідея Батьківщини та героїзму.

На мою думку, світ у баладах постає таємничим і загадковим, а герої з чітко окресленими характеристиками.

Одна з найдавніших в українському фольклорі балада «Ой летіла стріла». У ній оспівується те, як бідна вдова втратила свого єдиного сина і його оплакують найрідніші люди. Текст дуже поетичний, викликає почуття туги, жалю, та співчуття. Горе рідних – безмірне. Вони, як зозулі, прилетіли та й плачуть над убитим. Де мати плаче, там «Дунай розлився», де сестра, там «слізок криниця», а де миленька, «земля сухенька». Сестра і мила скоро забудуть про втрату, а мати страждатиме вічно.

Інша балада «Ой на горі вогонь горить» прославляє мужність та відданість козаків, сповнена туги, тривоги та суму. В ній оспівується трагічна доля козака, що після бою лежить «порубаний, постріляний». Зворушливо та хвилююче звучить діалог коня з матір'ю, адже про смерть її сина кінь говорить: «Та вже ж твій син оженився, Узяв собі панночку, В чистім полі земляночку».

Обидві з цих балад об'єднані спільною темою та ідеєю- оспівування трагічної долі мужнього, вірного своїй Батьківщині козака та висловлення співчуття загиблому.

Ці твори викликають співчуття, сум та тривогу. Але найбільше- трепет та зворушливість у рядках: «Ой матінка плаче, поки жити буде». Це свідчить про те, що материнська любов має найбільшу силу.

На кінець можу сказати, якщо ми не будемо вивчати фольклор, то ніколи не зрозуміємо української культури та історії. Якщо не будемо розуміти суть українського народного мистецтва, яке зберігає історію, самобутність та звичаї, то не зможемо читати і розуміти сучасні українські книги. Адже фольклор – це основа та джерело нашого мистецтва.

Домашнє завдання

**Письмово оформити твір у зошит,
підготуватись до усного виступу.**

